Тема 26

ІНШІ ОСОБЛИВІ ПОРЯДКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

26.1. Кримінальне провадження, яке містить державну таємницю
26.2. Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському або річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні

26.1. Кримінальне провадження, яке містить державну таємницю

Правила кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю, встановлені у гл. 40 КПК України. Загальним правилом використання державної таємниці у кримінальному провадженні є заборона внесення такої інформації до процесуальних рішень (ч. 2 ст. 517 КПК України). У тому разі, якщо для мотивування рішення потрібно зазначити відомості про таємну інформацію, це слід зробити без наведення в рішенні змістуцієї і нформації.

Відповідно до Закону України «Про державну таємницю» під державною таємницею розуміється вид таємної інформації,

що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у встановленому порядку державною таємницею і підлягають охороні державою.

Віднесення інформації до державної таємниці передбачає процедуру прийняття державним експертом з питань таємниць рішення про віднесення категорії відомостей або окремих відомостей до державної таємниці з установленням ступеня їх секретності шляхом обґрунтування та визначення можливої шкоди національній безпеці України у разі розголошення цих відомостей, включенням цієї інформації до Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, та з опублікуванням цього Зводу, змін до нього.

Вичерпний перелік відомостей, які станом на певний момент часу визнані в Україні державною таємницею, міститься у Зводі відомостей, що становлять державну таємницю, затвердженому наказом Служби безпеки України від 12 серпня 2005 року № 440 (з відповідними змінами та доповненнями). У контексті заборони внесення державної таємниці до процесуальних рішень слід нагадати, що пунктами 4.12.4 та 4.12.5 Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, відомості про факт або методи проведення негласної слідчої (розшукової) дії, а також відомості, що дають змогу ідентифікувати особу, місце або річ, щодо якої планується проведення такої дії, віднесені до державної таємниці з грифом «таємно». Тому клопотання слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також ухвали слідчого судді про дозвіл на їх проведення містять у собі державну таємницю. Однак після завершення проведення негласних слідчих (розшукових) дій грифи секретності щодо їх проведення підлягають розсекречуванню (п. 5.9 Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні від 16 листопада 2012 року).

Тому на момент закінчення досудового розслідування ознайомлення відповідних учасників провадження з результатами

проведення негласних слідчих (розшукових) дій здійснюється в загальному порядку (без застосування правил Гл. 40 КПК України)[75].

До участі у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю, допускаються особи, які мають допуск до державної таємниці відповідної форми та яким надано доступ до конкретної секретної інформації (категорії секретної інформації) та її матеріальних носіїв.

Допуск до державної таємниці це оформлення права громадянина на доступ до секретної інформації, а доступ до державної таємниці це надання повноважною посадовою особою дозволу громадянину на ознайомлення з конкретною секретною інформацією та провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, або ознайомлення з конкретною секретною інформацією та провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, цією посадовою особою відповідно до її службових повноважень.

Засекречування матеріальних носіїв інформації здійснюється шляхом надання на підставі Зводу відомостей, що становлять державну таємницю (розгорнутих переліків відомостей, що становлять державну таємницю), відповідному документу, виробу або іншому матеріальному носію інформації грифа секретності посадовою особою, яка готує або створює документ, виріб або інший матеріальний носій інформації. Засекречування документів здійснюється лише в частині відомостей, що становлять державну таємницю.

Гриф секретності кожного матеріального носія секретної інформації повинен відповідати ступеню секретності інформації, яка у ньому міститься, згідно із Зводом відомостей, що становлять державну таємницю, – «особливої важливості», «цілком таємно» або «таємно».

Залежно від ступеня секретності інформації встановлюються такі форми допуску до державної таємниці:

---

[75] Обушенко О. М. Особливості здійснення кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю. *Право і Безпека.* 2014. № 3. С. 128.

– форма 1 – для роботи з секретною інформацією, що має ступені секретності «особливої важливості», «цілком таємно» та «таємно»;

– форма 2 – для роботи з секретною інформацією, що має ступені секретності «цілком таємно» та «таємно»;

– форма 3 – для роботи з секретною інформацією, що має ступінь секретності «таємно».

Допуск до державної таємниці надається дієздатним громадянам України віком від 18 років, які потребують його за умовами своєї службової, виробничої, наукової чи науково-технічної діяльності або навчання, органами Служби безпеки України після проведення їх перевірки. Порядок надання допуску до державної таємниці визначається Кабінетом Міністрів України.

Надання допуску передбачає:

– визначення необхідності роботи громадянина із секретною інформацією;

– перевірку громадянина у зв'язку з допуском до державної таємниці;

– взяття громадянином на себе письмового зобов'язання щодо збереження державної таємниці, яка буде йому довірена;

– одержання у письмовій формі згоди громадянина на передбачені законом обмеження прав у зв'язку з його допуском до державної таємниці;

– ознайомлення громадянина з мірою відповідальності за порушення законодавства про державну таємницю.

Доступ до матеріалів, які містять відомості, що становлять державну таємницю, надається захисникам та законним представникам підозрюваного, обвинуваченого, потерпілому та їхнім представникам, перекладачу, експерту, спеціалісту, секретарю судового засідання, судовому розпоряднику, яким надано допуск до державної таємниці та які потребують його під час здійснення своїх прав і обов'язків, передбачених КПК, з огляду на обставини, встановлені під час кримінального провадження. Рішення про надання доступу до конкретної таємної інформації та її матеріальних носіїв приймаються у формі наказу або письмового розпорядження керівником органу досудового розслідування, прокурором, судом.

Потерпілому та його представникам, перекладачу, експерту, спеціалісту, секретарю судового засідання, судовому розпоряднику забороняється робити виписки та копії з матеріалів, які містять державну таємницю.

Захисникам та законним представникам підозрюваного, обвинуваченого, забороняється робити копії з матеріалів, які містять державну таємницю.

Підозрюваний, обвинувачений, його захисник та законний представник з метою підготовки та здійснення захисту можуть робити виписки з матеріалів, що містять державну таємницю. Такі виписки опечатуються особою, якою були зроблені, у вигляді, що унеможливлює ознайомлення з їх змістом. Виписки зберігаються з дотриманням вимог режиму секретності в органі досудового розслідування або суді та надаються особі, яка їх склала, на її вимогу: під час досудового розслідування – в приміщенні органу досудового розслідування, під час судового провадження – в приміщенні суду. Ознайомлення зі змістом виписок будь-кого, окрім особи, яка їх зробила, не допускається.

Матеріальні носії секретної інформації, які не долучені до матеріалів досудового розслідування, передаються в установленому законом порядку на зберігання до режимно-секретного підрозділу органу досудового розслідування.

Здійснення кримінального провадження, яке містить державну таємницю, не є підставою для обмеження прав його учасників, окрім випадків, передбачених законом та обумовлених необхідністю забезпечення охорони державної таємниці.

Законодавець визначив, що проведення експертизи щодо законності віднесення інформації у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку до державної таємниці, зміни ступеня секретності цієї інформації та її розсекречування, підготовка висновку щодо завданої національній безпеці України шкоди у разі розголошення секретної інформації чи втрати матеріальних носіїв такої інформації здійснюється посадовою особою, на яку покладено виконання функцій державного експерта з питань таємниць відповідно до закону у сфері державної таємниці. При цьому,

якщо під час проведення експертизи використовуються методики, технології чи інформація, що містять охоронювану державою таємницю, в описовій частині висновку експертизи ці відомості не зазначаються.

26.2. Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському або річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні

Відповідно до ч. 8 ст. 6 Закону України «Про дипломатичну службу» від 20 вересня 2001 р., дипломатичні представництва та консульські установи України за кордоном є постійно діючими установами України, основним завданням яких є представництво України в державі перебування та підтримання офіційних міждержавних відносин, захист інтересів України, прав та інтересів її громадян і юридичних осіб за кордоном.

Наприклад, за ст. 20 Консульського статуту України, затвердженого Указом Президента України від 2 квітня 1994 р. № 127/94 (далі – Консульський статут України), консул зобов'язаний вживати заходів для того, щоб юридичні особи та громадяни України користувалися в повному обсязі всіма правами, наданими їм законодавством держави перебування і міжнародними договорами, учасниками яких є Україна і держава перебування, а також міжнародними звичаями. Консул також зобов'язаний вживати заходів для відновлення порушених прав юридичних осіб і громадян України. У випадку, якщо після звернення консула до властей держави перебування не будуть

відновлені порушені права юридичних осіб і громадян України, консул зобов'язаний повідомити про це Міністерство закордонних справ України та главу дипломатичного представництва України в державі перебування.

Згідно зі ст. 39 Консульського статуту України, консул зобов'язаний стежити, щоб відносно громадянина України, взятого під варту (заарештованого) чи затриманого за підозрою у вчиненні злочину, чи підданого іншим заходам, які обмежують свободу, або відбуваючого покарання у вигляді позбавлення волі, а так само підданого іншим заходам судового чи адміністративного впливу, було дотримано приписи законодавства держави перебування і договорів, укладених Україною з цією державою, та міжнародних договорів, учасниками яких є Україна і держава перебування. Консул також зобов'язаний на прохання заінтересованих осіб і за своєю ініціативою відвідувати громадян України, які перебувають під арештом, затримані чи позбавлені волі в іншій формі або відбувають покарання. Консул зобов'язаний стежити, щоб таких громадян тримали в умовах, які відповідають вимогам гігієни і санітарії, і щоб вони не зазнавали жорстокого і принижуючого людську гідність поводження. За всіх обставин консул зобов'язаний домагатися особистої зустрічі з громадянином України, щоб упевнитися, що права та інтереси цього громадянина не ущемляються.

До обов'язків консула належить звернення до компетентних властей держави перебування за сприянням у розшуку громадян України, які постійно проживають або тимчасово перебували у цій державі і пропали безвісти. Крім того, функції дипломатичних представництв та консульських установ відображено у багатьох двосторонніх консульських договорах і договорах про правову допомогу та правові відносини у кримінальних справах. Водночас Положення про дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні, затверджене Указом Президента України від 10 червня 1993 р., містить загальну норму про те, що дипломатичному представництву (посольству або місії) іноземної держави в Україні, консульській установі (генеральному консульству, консульству, віце-консульству або консульському агентству) іноземної держави в Україні

як органам іноземної держави, співробітникам дипломатичних представництв та працівникам консульських установ для здійснення їх функцій надаються передбачені цим Положенням привілеї та імунітети, що визначаються відповідно до Віденської конвенції від 18 квітня 1961 р. про дипломатичні зносини та Віденської конвенції від 24 квітня 1963 р. про консульські зносини.

Службовими особами, уповноваженими на учинення процесуальних дій, є:

– керівник дипломатичного представництва або консульської установи України – у випадку учинення кримінального правопорушення на території дипломатичного представництва або консульської установи України за кордоном;

– капітан судна України – у випадку учинення кримінального правопорушення на повітряному, морському або річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

Керівник дипломатичного представництва або консульської установи України, капітан судна України зобов'язаний призначити іншу службову особу, уповноважену на учинення процесуальних дій, якщо він є потерпілим унаслідок учинення відповідного кримінального правопорушення.

Службові особи, які здійснювали процесуальні дії, залучаються як свідки до кримінального провадження після його продовження на території України. Вони зобов'язуються надавати пояснення слідчому, прокурору щодо проведених процесуальних дій.

Службові особи, зобов'язані негайно провести необхідні процесуальні дії після того, як із заяви, повідомлення, самостійного виявлення або з іншого джерела їм стали відомі обставини, що можуть свідчити про учинення кримінального правопорушення на території дипломатичного представництва, консульської установи України, на повітряному, морському або річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

Службові особи уповноважені на:

– застосування заходів забезпечення кримінального провадження у виді тимчасового вилучення майна, здійснення законного затримання особи у порядку, передбаченому КПК;

– проведення слідчих (розшукових) дій у виді обшуку житла або іншого володіння особи і особистого обшуку без ухвали суду, огляду місця учинення кримінального правопорушення в порядку, передбаченому КПК.

Клопотання прокурора про арешт тимчасово вилученого майна повинно бути подане не пізніше наступного робочого дня після доставлення на територію України особи, затриманої в дипломатичному представництві, консульській установі, на судні України, інакше майно має бути негайно повернуто особі, у якої його було вилучено.

Керівник дипломатичного представництва або консульської установи України має право затримати особу на необхідний строк, але не більше ніж на 48 годин, і зобов'язаний надати затриманій особі доступ до отримання правової допомоги.

Капітан судна України має право затримати особу на строк, необхідний для її доставлення на територію України.

Указані службові особи, зобов'язані забезпечити доставлення затриманої особи до підрозділу органу державної влади на території України, уповноваженого на тримання затриманих осіб, і повідомлення про факт законного затримання слідчому органу досудового розслідування за місцем проведення досудового розслідування в Україні.

Досудове розслідування кримінального правопорушення, вчиненого на території дипломатичного представництва або консульської установи України за кордоном, здійснюється слідчим органом досудового розслідування, юрисдикція якого поширюється на територію місцезнаходження центрального органу виконавчої влади у сфері закордонних справ України.

Досудове розслідування кримінального правопорушення, вчиненого на повітряному, морському або річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту,

розташованого в Україні, здійснюється слідчим органу досудового розслідування, юрисдикція якого поширюється на територію місцезнаходження порту приписки.

Відповідно до статті 519 КПК України та статті 67 Кодексу торговельного мореплавства України капітан судна України в разі вчинення кримінального правопорушення на судні є службовою особою, уповноваженою на вчинення процесуальних дій у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством України.

Якщо капітан судна є потерпілим внаслідок вчинення кримінального правопорушення, він з числа командного складу екіпажу призначає іншу службову особу, уповноважену на проведення процесуальних дій. Капітан судна набуває права і обов'язки потерпілого з моменту подання заяви про вчинення щодо нього кримінального правопорушення або заяви про залучення його до провадження як потерпілого відповідно до статті 55 КПК України. Рішення про призначення іншої службової особи, уповноваженої на проведення процесуальних дій, капітаном судна приймається у формі постанови.

Кримінальне провадження здійснюється та процесуальні документи складаються державною мовою України. Капітан судна (уповноважена особа) забезпечує учасникам кримінального провадження, які не володіють чи недостатньо володіють державною мовою, право заявляти клопотання і подавати скарги рідною або іншою мовою, якою вони володіють, користуючись у разі необхідності послугами перекладача в порядку, передбаченому КПК України.

Під час здійснення кримінального провадження на судні відомості досудового розслідування можуть бути розголошені лише з дозволу капітана судна (уповноваженої особи) і в тому обсязі, у якому він визнає це можливим. У необхідних випадках капітан судна (уповноважена особа) попереджає осіб, яким стали відомі дані досудового розслідування у зв'язку з участю в ньому, про їх обов'язок не розголошувати такі відомості без його дозволу. Незаконне розголошення відомостей досудового розслідування тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Якщо капітан судна (уповноважена особа) самостійно виявив або йому з іншого джерела стали відомі обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення на судні, він складає відповідний рапорт. До цього рапорту вносяться наступні відомості:

1) дата і час виявлення або надходження з іншого джерела відомостей, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, із зазначенням цього джерела:

2) короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, відомості про заподіяну ним шкоду:

3) попередня правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;

4) прізвище, ім'я, по батькові та посада службової особи, яка склала рапорт та розпочала досудове розслідування.

Заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення, а також рапорти реєструються у книзі обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення.

Книга обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення зберігається у службовому приміщенні капітана судна (уповноваженої особи). Вона повинна бути прошита, пронумерована, опечатана печаткою та скріплена підписом судновласника або капітана порту.

Записи до книги заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення вносяться особисто капітаном судна (уповноваженою особою) у день надходження заяви і повідомлення про кримінальне правопорушення або самостійного виявлення ним кримінального правопорушення. Кожен запис має порядковий номер.

До книги вносяться відомості про:

а) прізвище, ім'я, по батькові (найменування) потерпілого або заявника, його анкетні дані (число, місяць, рік народження, місце народження, місце проживання та роботи);

б) місцеві час та дату (із зазначенням часового поясу) надходження заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення

або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

в) інше джерело, з якого виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

г) короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, наведених потерпілим, заявником чи виявлених з іншого джерела;

д) попередню правову кваліфікацію кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність:

е) місцеві час та дату (із зазначенням часового поясу) затримання особи;

є) проведені процесуальні дії;

ж) вжиті заходи забезпечення кримінального провадження;

з) перелік процесуальних документів та вилучених речей, майна та документів, що міститься в зібраних матеріалах процесуальних дій;

и) дату та орган досудового розслідування, якому передано матеріали процесуальних дій, за місцем проведення досудового розслідування (відповідно до частини 2 статті 523 КПК України);

і) дату, дані про судно та прізвище, ім'я, по батькові капітана судна, в разі передачі цих матеріалів капітану (уповноваженій особі) іншого судна під прапором або з розпізнавальним знаком України, що повертається на територію України, про що останній розписується у книзі.

З метою забезпечення кримінального провадження капітаном судна (уповноваженою особою) може бути застосовано тимчасове вилучення майна підозрюваного на підставах та в порядку, передбачених статтями 167 і 168 КПК України.

Тимчасовим вилученням майна є фактичне позбавлення підозрюваного можливості володіти, користуватися та розпоряджатися певним його майном до вирішення питання про арешт майна або його повернення.

Тимчасово вилученим може бути майно у вигляді речей, документів, грошей тощо, щодо яких є достатні підстави вважати, що вони:

а) підшукані, виготовлені, пристосовані чи використані, як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення та (або) зберегли на собі його сліди;

б) надані особі з метою схилити її до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та (або) матеріального забезпечення кримінального правопорушення, чи як винагорода за його вчинення;

в) є предметом кримінального правопорушення, пов'язаного з їх незаконним обігом;

г) набуті в результаті вчинення кримінального правопорушення, доходи від них або на які було спрямоване кримінальне правопорушення.

Тимчасово вилучити майно може кожен на судні, хто законно затримав особу в порядку, передбаченому статтями 207, 208 КПК України. Кожна особа на судні, яка здійснила законне затримання, зобов'язана одночасно із доставлянням затриманої особи до капітана судна (уповноваженої особи) передати йому тимчасово вилучене майно. Факт передачі тимчасово вилученого майна засвідчується протоколом (додаток 3 до Інструкції).

Тимчасове вилучення майна може здійснюватися також під час обшуку, огляду.

Капітан судна (уповноважена особа) під час тимчасового вилучення майна або негайно після його здійснення зобов'язаний скласти відповідний протокол.

Капітан судна (уповноважена особа) має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у вигляді позбавлення волі, лише у випадках:

а) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення;

б) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин.

Кожен на судні, хто не є особою, якій законом надано право здійснювати затримання, і затримав відповідну особу,

зобов'язаний негайно доставити її до капітана (уповноваженої особи) або негайно повідомити капітана (уповноважену особу) про затримання та місцезнаходження особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення.

Відповідно до Інструкції про порядок проведення процесуальних дій під час кримінального провадження на морському чи річковому судні України, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні – про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, капітаном судна (уповноваженою особою) складається протокол, в якому, окрім відомостей, передбачених статтею 104 КПК України, зазначаються:

а) координати місця перебування судна, назва судна, дата і місцевий час (із зазначенням часового поясу) затримання відповідно до положень статті 219 КПК України;

б) підстави затримання;

в) результати особистого обшуку;

г) клопотання, заяви чи скарги затриманого, якщо такі надходили;

д) повний перелік процесуальних прав та обов'язків затриманого.

Протокол про затримання підписується особою, яка його склала, і затриманим. Копія протоколу негайно під розпис вручається затриманому, а також, за можливості, надсилається прокурору, юрисдикція якого поширюється на територію місцезнаходження порту приписки судна. У разі неможливості надіслання прокурору копії протоколу про затримання особи йому про це повідомляється в будь-який спосіб.

Відповідно до статті 67 Кодексу торговельного мореплавства України капітан судна (уповноважена особа) у разі необхідності може направити затриману ним особу і зібрані матеріали в Україну на іншому судні під прапором або з розпізнавальним знаком України, зареєстрованому в Україні. Капітан судна (уповноважена особа) несе відповідальність за своєчасність та повноту направлення зібраних матеріалів та затриманої особи відповідним правоохоронним органам України.

Зібрані матеріали процесуальних дій мають бути прошиті, аркуші пронумеровані та складено реєстр процесуальних документів і вилучених речей і документів, який додається до матеріалів.

У разі вчинення діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, під час перебування судна в порту у внутрішніх або територіальних водах України капітан судна зобов'язаний передати особу, яка підозрюється у вчиненні цього діяння, відповідним правоохоронним органам у порядку, встановленому кримінальним процесуальним законодавством України.

Контрольні запитання

1. Що таке державна таємниця?
2. Що таке доступ до державної таємниці?
3. Що таке допуск до державної таємниці?
4. Який порядок засекречення матеріальних носіїв інформації?
5. Які службові особи, уповноважені на учинення процесуальних дій у кримінальному провадженні на території дипломатичних представництв, консульських установ України?
6. Які службові особи, уповноважені на учинення процесуальних дій у кримінальному провадженні на повітряному, морському або річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні?
7. Які відомості зазначаються у рапорті капітана судна який самостійно виявив або йому з іншого джерела стали відомі обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення на судні?
8. Які права капітана судна (уповноваженої особи) під час вчинення процесуальних дій?
9. Які додаткові відомості зазначаються у протоколі про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, капітаном

судна (уповноваженою особою) окрім відомостей, передбачених статтею 104 КПК України?

10. Які слідчі (розшукові) дії може провести на судні капітан?

Рекомендована література

1. Бригінець О. О. Особливості початку кримінального провадження про злочинні дії з відомостями, що становлять комерційну або банківську таємницю. *Економіка. Фінанси. Право.* 2017. № 10 (1). С. 20–23.
2. Давиденко С. В. Проблеми здійснення кримінального провадження на території дипломатичних представництв та консульських установ України за кордоном. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія: Право. 2016. Вип. 39 (2). С. 79–82.
3. Єфіменко І. М. Охорона державної таємниці на стадії досудового розслідування кримінального провадження: проблемні питання та шляхи їх вирішення. *Митна справа.* 2013. № 6. С. 131–135.
4. Карпенко М. І., Горишняк Д. Ю. Особливості здійснення кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю. *Юридична наука.* 2016. № 5. С. 88–97.
5. Куценко Д. В. Щодо участі суддів у розгляді кримінальних проваджень, які містять відомості, що становлять державну таємницю. *Науковий вісник Академії муніципального управління.* Серія: Право. 2015. Вип. 2. С. 408–414.
6. Обушенко О. М. Особливості здійснення кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю. *Право і Безпека.* 2014. № 3. С. 127–130.
7. Рогатинська Н. З. Кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну та банківську таємницю. *Актуальні проблеми правознавства.* 2016. Вип. 1. С. 180–186.

ЗМІСТ

Тема 11. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ……...3
11.1. Поняття, завдання та значення досудового розслідування……...3
11.2. Форми досудового розслідування……6
11.3. Поняття та характеристика загальних положень досудового розслідування……...……..10
11.3.1. Початок досудового розслідування……11
11.3.2. Підслідність кримінальних проваджень……..13
11.3.3. Об'єднання та виділення матеріалів досудового розслідування……..…..19
11.3.4. Розгляд клопотань під час досудового розслідування……20
11.3.5. Строки досудового розслідування…….……20
11.3.6. Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами…….….26
11.3.7. Участь у провадженні досудового розслідування спеціаліста, перекладача та понятих……..……28
11.3.8. Ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення……..31
Контрольні запитання……..……..….33
Рекомендована література…….……..……...34

Тема 12. ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ…….37
12.1. Поняття і значення повідомлення про підозру……....…37

12.2. Порядок повідомлення про підозру
у кримінальному провадженні……45
12.3. Випадки (підстави) повідомлення про підозру.
Зміна підозри у кримінальному провадженні……49
Контрольні запитання……..……..….53
Рекомендована література…….……..……...54

Тема 13. СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ……55
13.1. Загальні положення проведення
слідчих (розшукових) дій……..55
13.2. Характеристика допиту та його видів……..64
13.3. Характеристика пред'явлення для впізнання
та його видів……...75
13.4. Характеристика обшуку та його видів……83
13.5. Процесуальна характеристика огляду та його видів.
Освідування……..……..93
13.6. Характеристика слідчого експерименту……..…..100
13.7. Характеристика проведення експертизи……106
Контрольні запитання……..……112
Рекомендована література…….……..……112

Тема 14. НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ……...……..117
14.1. Загальні положення про негласні
слідчі (розшукові) дії……..……117
14.2. Характеристика окремих негласних
слідчих (розшукових) дій……135
14.2.1. Втручання у приватне спілкування……135
14.2.2. Дослідження інформації, отриманої
під час застосування технічних засобів……....148
14.2.3. Обстеження публічно недоступних місць,
житла або іншого володіння особи……...150
14.2.4. Установлення місцезнаходження
радіоелектронного засобу……..……153
14.2.5. Спостереження за особою, річчю або місцем……..154
14.2.6. Моніторинг банківських рахунків…….……155

14.2.7. Аудіо-, відеоконтроль місця……..156
14.2.8. Контроль за учиненням злочинів……..157
14.2.9. Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації……...…159
14.2.10. Виготовлення, утворення несправжніх (імітаційних) засобів для проведення конкретних негласних слідчих (розшукових) дій……..161
14.2.11. Негласне отримання зразків для порівняльного дослідження……163
Контрольні запитання……..……164
Рекомендована література…….……..……165

Тема 15. ЗУПИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ……..……168
15.1. Поняття та підстави зупинення досудового розслідування……..……..168
15.2. Розшук підозрюваного……177
15.3. Нагляд і контроль за здійсненням розшуку……...……181
15.4. Забезпечення взаємодії під час зупинення досудового розслідування……..……....184
Контрольні запитання……..……188
Рекомендована література…….……..……189

Тема 16. ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ……...…..190
16.1. Поняття, форми закінчення досудового розслідування. Систематизація матеріалів кримінального провадження……..…...…..190
16.2. Відкриття матеріалів іншій стороні кримінального провадження для ознайомлення……192
16.3. Закриття кримінального провадження та його підстави……...……195
16.4. Подання до суду клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності……..……204

16.5. Направлення до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру або клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру……..……208
Контрольні запитання……..……211
Рекомендована література…….……...……..212

Тема 17. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ АБО БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ……..214
17.1. Загальні положення оскарження рішень, дій або бездіяльності під час досудового розслідування……...214
17.2. Особливості та порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності органів досудового розслідування або прокурора під час досудового розслідування……221
17.3. Особливості та порядок оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування……..……..228
17.4. Особливості та порядок оскарження слідчим рішень, дій або бездіяльності прокурора……...……232
Контрольні запитання……..……236
Рекомендована література…….……...……237

Тема 18. ПІДСУДНІСТЬ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ……239
18.1. Поняття, значення та види підсудності. Правила визначення підсудності…….……..239
18.2. Загальні положення судового розгляду……247
18.2.1. Строки і загальний порядок судового розгляду…..248
18.2.2. Незмінність складу суду…….……249
18.2.3. Безперервність судового розгляду……251
18.2.4. Наслідки неприбуття учасників судового розгляду……...252
18.2.5. Розпорядок судового засідання…….……254
18.3. Прийняття рішень, пов'язаних із забезпеченням судового розгляду……...……257

18.4. Межі судового розгляду……..262
Контрольні запитання……..…….265
Рекомендована література…….……..…….266

Тема 19. ПІДГОТОВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ……267
19.1. Суть, завдання і значення стадії підготовчого провадження……..267
19.2. Порядок підготовчого судового засідання……272
19.3. Вирішення питань, пов'язаних із підготовкою до судового розгляду……...……278
19.4. Закінчення підготовчого провадження і призначення судового розгляду……281
Контрольні запитання……..……284
Рекомендована література…….……..……..284

Тема 20. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ В СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ…….……..286
20.1. Поняття, суть і значення стадії розгляду справи в суді першої інстанції……286
20.2. Процедура судового розгляду в суді першої інстанції……...…..288
20.3. Рішення суду першої інстанції…….……..304
Контрольні запитання……..……311
Рекомендована література…….……..……..312

Тема 21. ПРОВАДЖЕННЯ В СУДІ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ…….……..314
21.1. Поняття, значення та основні риси провадження в суді апеляційної інстанції. Суб'єкти апеляційного оскарження…….……..314
21.2. Строки і порядок подачі апеляційних скарг…….……320
21.3. Підготовка до апеляційного розгляду. Розгляд справи в суді апеляційної інстанції……...……...…..326

21.4. Підстави для скасування або зміни вироку
або ухвали апеляційним судом. Призначення
нового розгляду в суді першої інстанції……..……..330
21.5. Процесуальні акти апеляційної інстанції.
Постановлення вироку апеляційним судом……..…334
Контрольні запитання……..……338
Рекомендована література…….……..……..338

Тема 22. ПРОВАДЖЕННЯ В СУДІ
КАСАЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ…….……340
22.1. Поняття і значення стадії касаційного провадження……340
22.2. Суб'єкти, строки та межі касаційного провадження…..….343
22.3. Порядок та результати розгляду справи
касаційним судом. Рішення касаційної інстанції…….350
Контрольні запитання……..……357
Рекомендована література…….……..……358

Тема 23. ПРОВАДЖЕННЯ ЗА НОВОВИЯВЛЕНИМИ
АБО ВИКЛЮЧНИМИ ОБСТАВИНАМИ…….……359
23.1. Загальні положення перегляду рішень суду
за нововиявленими або виключними обставинами……..359
23.2. Підстави для здійснення кримінального провадження
за нововиявленими або виключними обставинами……..364
23.3. Порядок перегляду судових рішень
за нововиявленими або виключними обставинами…….....374
Контрольні запитання……..……380
Рекомендована література…….……..……382

Тема 24. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДСТАВІ
УГОД У ФОРМІ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ……...385
24.1. Кримінальне провадження на підставі угод…….……385
24.2. Кримінальне провадження у формі приватного
обвинувачення……..413
Контрольні запитання……..……431
Рекомендована література…….……..……432

Тема 25. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ
ЩОДО ОКРЕМИХ ОСІБ……...……..434
25.1. Кримінальне провадження щодо окремої
категорії осіб……...……...……..434
25.2. Кримінальне провадження щодо неповнолітніх…….……449
25.3. Кримінальне провадження щодо застосування
примусових заходів медичного характеру……..……..456
Контрольні запитання……..……463
Рекомендована література…….……..…….464

Тема 26. ІНШІ ОСОБЛИВІ ПОРЯДКИ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ……..……466
26.1. Кримінальне провадження, яке містить державну
таємницю……..466
26.2. Кримінальне провадження на території
дипломатичних представництв, консульських
установ України, на повітряному, морському
або річковому судні, що перебуває за межами
України під прапором або з розпізнавальним
знаком України, якщо це судно приписано до порту,
розташованого в Україні…….471
Контрольні запитання……..……480
Рекомендована література…….……..…….481

Тема 27. ВІДНОВЛЕННЯ ВТРАЧЕНИХ МАТЕРІАЛІВ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ…….….482
27.1. Суть, значення, завдання та умови здійснення
провадження щодо відновлення втрачених
матеріалів……..……482
27.2. Суб’єкти та порядок подання заяви про відновлення
втрачених матеріалів кримінального провадження.
Форма та зміст заяви про відновлення втрачених
матеріалів……...…499
27.3. Судове провадження щодо заяви про відновлення
втрачених матеріалів кримінального провадження…….506

27.4. Рішення суду за результатами провадження
щодо відновлення втрачених матеріалів
кримінального провадження……...…510
27.5. Правові та організаційні питання попередження
втрати та знищення матеріалів кримінальних
проваджень……...512
Контрольні запитання……..…….518
Рекомендована література…….……..……520

Тема 28. МІЖНАРОДНА ПРАВОВА ДОПОМОГА
В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ…….……..523
28.1. Поняття, форми, принципи та суб'єкти здійснення
міжнародного співробітництва у кримінальному
провадженні…….……..……..523
28.2. Процесуальний порядок надання міжнародної
правової допомоги під час проведення
процесуальних дій…….……...……..539
28.3. Сутність видачі (екстрадиції) особи, яка вчинила
злочин…….……...……..544
28.4. Кримінальне провадження у порядку перейняття
28.5. Визнання та виконання вироків іноземних судів
та передання засуджених осіб……560
Контрольні запитання……..…….576
Рекомендована література…….……..……..578

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ……..……..……..…580

АЛФАВІТНО-ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК……..……...…592

Львівський державний університет внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Частина 2

Підручник

Львів
2019

УДК 343.13(447)(075.8)
К82

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол від 28 листопада 2018 р. № 4)

Рецензенти:
***В. С. Канцір**, доктор юридичних наук, професор;*
***О. О. Юхно**, доктор юридичних наук, професор;*
***В. О. Кучер**, кандидат юридичних наук, доцент*

К82 **Кримінальний процес**: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 2. 616 с.

ISBN 978-617-511-287-8

Підготовлено відповідно до програми навчальної дисципліни «Кримінальний процес» у закладах вищої освіти. Відображено сучасний стан і перспективи розвитку вітчизняного кримінального процесу з урахуванням практики його застосування, зокрема практики Європейського суду з прав людини.

Для курсантів, студентів, слухачів, аспірантів, ад'юнктів та викладачів вишів і факультетів юридичної спрямованості усіх форм навчання. Може бути корисним для працівників судових і правоохоронних органів *(станом законодавства на 01 листопада 2018 року).*

Prepared in accordance with the program of the discipline «Criminal process» in higher education institutions. The current state and prospects of the development of the domestic criminal process are reflected, taking into account the practice of its application, in particular the practice of the European Court of Human Rights.

For cadets, students, graduate students, adjuncts and professors of higher education and law departments of all forms of study. It can be useful for judicial and law enforcement officials.

Key words: criminal proceedings, pretrial investigation hearing, the principles of the criminal proceedings, the court judge, investigator, prosecutor, suspect, victim.

УДК 343.13(447)(075.8)

© Благута Р. І., Гуцуляк Ю. В.,
Дуфенюк О. М. та ін., 2019
© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2019

ISBN 978-617-511-287-8

Колектив авторів:

Благута Р. І., кандидат юридичних наук, доцент (тема 10);
Броневицька О. М., кандидат юридичних наук, доцент (тема 28.4);
Гуцуляк Ю. В. (теми 3, 13.2, 28.2);
Дільна З. Ф., кандидат юридичних наук (тема 25);
Дуфенюк О. М., кандидат юридичних наук, доцент (тема 8);
Комісарчук Ю. А., кандидат юридичних наук, доцент
(теми 7, 13.6, 19, 21, 22, 28.5);
Кудінов С. С., кандидат юридичних наук, доцент (теми 14, 20);
Кунтій А. І., кандидат юридичних наук (теми 5, 11, 13.5, 16, 17);
Луцик В. В., кандидат юридичних наук, доцент
(теми 19, 26, 28.3, 28.5);
Навроцька В. В., кандидат юридичних наук, доцент
(теми 23, 24, 27, 28.1);
Ряшко О. В., кандидат юридичних наук, доцент
(теми 4, 13.7, 25, 26);
Татарин І. І., кандидат юридичних наук (тема 6);
Хитра А. Я., кандидат юридичних наук, доцент
(теми 1, 2, 9, 12, 13.1, 13.3, 18);
Шехавцов Р. М., кандидат юридичних наук, доцент
(теми 13.4, 14, 20)

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Частина 2

Підручник

Редагування *Ю. Р. Глиняна*

Макетування *Н. М. Лесь*

Друк *І. М. Хоминець*

Підписано до друку 12.11.2019.
Формат 60×84/16. Папір офсетний. Умовн. друк. арк. 35,8.
Тираж 100 прим. Зам. № 170-18.

Львівський державний університет внутрішніх справ
Україна, 79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2541 від 26 червня 2006 р.